

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-21>

УДК 342.9.037.05(477)

ТУРУТЯ З.О.

аспірант кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету

E-mail: turutia.z@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0629-9860>

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
м. Харків, 61022, майдан Свободи 4

КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві являють собою цілісну та ефективну систему, що розрахована на застосування до різних фактичних обставин, пов'язаних з порушенням прав, свобод та законних інтересів особи. У зв'язку з цим, кожний окремо взятий спосіб захисту як прямо передбачений законом, так і сам по собі може бути ефективним лише до конкретної ситуації, викликаній наявним порушенням правом чи законним інтересом у публічно-правовій сфері. Обов'язковою умовою надання правового захисту адміністративним судом є наявність відповідного порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або законних інтересів особи на момент її звернення до суду. Порушення має бути реальним, зачіпати (стосуватися) зазвичай індивідуально виражених прав чи законних інтересів особи, яка стверджує про їх порушення.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Доведено, що способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, які застосовуються щодо дій відповідних суб'єктів владних повноважень мають свою специфіку залежно від того чи іншого суб'єкта, що має суто практичне значення. Отже коли йдеться про застосування такого способу захисту порушених прав як визнання дій органу військового управління протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій, то у такому випадку слід розуміти наступне. Перш за все, специфіку військового законодавства як взаємопов'язану та упорядковану систему нормативно-правових актів України і чинних міжнародних договорів у сфері організації та функціонування сектору безпеки та оборони України. По-друге, статус органів військового управління, адже під такими органами абзац вісімнадцятий статті 1 Закону України «Про оборону України» [1] розуміє Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, Генеральний штаб Збройних Сил України, інші штаби, управління, командування, постійні чи тимчасово утворені органи у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, призначені для виконання функцій з управління, в межах їх компетенції, військами (силами), з'єднаннями, військовими частинами, військовими навчальними закладами, установами та організаціями, які належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, а також територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, що забезпечують виконання законодавства з питань військового обов'язку і військової служби, мобілізаційної підготовки та мобілізації. По-третє, особливості військово-службових правовідносин, які пов'язані з діяльністю органів військового управління, та які визначають специфіку їх дій, яку слід ураховувати у межах розгляду адміністративної справи. Відповідно є підстава для твердження про те, що критерій поділу способів захисту за суб'єктом владних повноважень має не лише теоретичне, але й суто практичне значення.

Висновок. Законодавством передбачено розмаїття актів, які видаються органами публічної влади та щодо яких у відповідних випадках може бути застосовано конкретні способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві. Належна науково-обґрунтована класифікація способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві може виступати основою для розробки критеріїв застосування як тих способів захисту, що передбачено КАС України, так і тих, що Кодексом не передбачено.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *адміністративне провадження, адміністративний суд, Кодекс адміністративного судочинства України, інші способи захисту порушених прав.*

Як цитувати: Турутя З.О. Критерії класифікації способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право».* 2025. Вип. 40. С. 193-199. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-21>

In cites: Z.O. Turutia (2025) Criteria for classification of methods of protection of violated rights in administrative judicial proceedings. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law",* (40), P. 193-199. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-21> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Безперечно, аналізувати способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві можна і без застосування будь-яких класифікацій, ураховуючи ту систему, що подається у базових положеннях Кодексу адміністративного судочинства України [2] (статті 5, 245 та інші). І такий підхід, напевно, має право на існування, але, як правильно зауважує С. Д. Домусчі, він не дає цілісного повного уявлення про юридичну природу та місце того чи іншого засобу (способу) захисту у правозахисному механізмі, а також не сприяє розв'язанню проблеми конкуренції позовів [3, с. 311].

Стан наукового дослідження теми. Питаннями дослідження інших способів порушеного права займалися вчені-адміністративісти, а саме У.Б.Воробель, С.Д. Домусчі, О.О. Кот, Д.М. Лук'янець та ін.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження критеріїв класифікації інших способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві.

Основні результати дослідження. Для правильного визначення критеріїв класифікації інших способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві слід відштовхуватися від повного розуміння юридичної природи як способів захисту порушеного права в адміністративному судочинстві в цілому, так і окремих способів такого захисту. З цієї метою у межах розуміння системи способів захисту слід виділити певні критерії, на підставі яких ми зможемо виокремити способи, що надасть нам можливість зробити відповідний науково-практичний внесок як у більш повне розуміння такої системи, так і окремих її елементів, а також особливостей їхньої реалізації.

У. Б. Воробель пише, що класифікація способів захисту являє собою об'єднання окремих способів захисту та вирішення спорів у групи за певними чітко визначеними спільними ознаками (критеріями), які є важливими при ухваленні відповідних рішень щодо застосування певного окремого способу захисту з урахуванням досягнення конкретної мети у процесі вирішення правового спору та захисту порушених прав.

Виходячи з традиційних підходів, процес класифікації слушно здійснювати через визначення певних спільних ознак та конкретизованих властивостей, що у сукупності створює умови для об'єднання об'єктів дослідження в окремі групи, тобто йдеться про чіткі критерії класифікації [4, с. 74].

Отже, з метою напрацювання цілісної концепції та змістовного бачення способів

захисту порушених прав в адміністративному судочинстві як системного явища слід здійснити класифікацію окремих способів такого захисту. При цьому слід ураховувати те, що О. О. Кот вважає за необхідне визнати той факт, що жодна класифікація, як відомо, не може бути ідеальною, але вона є вкрай корисною для отримання системного погляду на правове явище, що аналізується [5, с. 364].

Безперечно, аналізувати способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві можна і без застосування будь-яких класифікацій, ураховуючи ту систему, що подається у базових положеннях КАС України (статті 5, 245 та інші). І такий підхід, напевно, має право на існування, але, як правильно зауважує С. Д. Домусчі, він не дає цілісного уявлення про юридичну природу та місце того чи іншого засобу (способу) захисту у правозахисному механізмі, а також не сприяє розв'язанню проблеми конкуренції позовів [1, с.311].

Коли ми говоримо про обрання базових критеріїв для розмежування способів захисту, ми, у першу чергу відштовхуємося від того, що потрібно захищати, або, іншими словами, що є об'єктом судового захисту. Оскільки, відповідно до частини першої статті 5 КАС України [2], кожна особа має право в порядку, встановленому КАС, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист шляхом застосування відповідного способу, то в основу класифікації способів захисту слід покласти права, свободи та законні інтереси, для захисту яких і було запроваджено адміністративне судочинство та сформульовано і закріплено в законі відповідну систему способів захисту.

Дійсно, держава з метою становлення її як правової повинна цьому питанню надавати першочергової уваги.

На цьому шляху було сформовано міцний фундамент у вигляді базових конституційних положень про те, що права, свободи людини і громадянина, а також їхні гарантії визначають спрямованість та зміст багатогранної діяльності держави (перше речення частини другої статті 3); закріплення, утвердження, гарантування і забезпечення прав та свобод людини закріплено як головний обов'язок держави (третє речення частини другої статті 3).

Далі, Розділ VIII «Правосуддя» концептуально націлений на формування такої системи правосуддя, яка б була здатна ефективно захищати права, свободи та законні інтереси.

Разом із тим, слід звернути особливу увагу і на те, що у межах цього Розділу, у тому числі й у частині, в якій йдеться про побудову судоустрою безпосередньо про захист прав, свобод та законних інтересів не йдеться, окрім указівки на адміністративні суди. Так, дійсно, конституціонодавець указуючи про Верховний Суд (частина третя статті 125), про вищі спеціалізовані суди (частина четверта статті 125), про обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору (частина четверта статті 124), про правосуддя у цілому безпосередньо не вказує на те, що діяльність спрямована на захист прав і свобод.

У той же час, виключенням з цього правила є положення про адміністративні суди. Так, відповідно до частини п'ятої статті 125 Конституції України, з метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди.

Більше того, у системі конституційних приписів, зафіксованих у цій статті, положення частини п'ятої мають конструкцію, що виокремлюють цю частину на тлі інших приписів. Адже у ній вказано не лише на існування адміністративних судів, що діють відповідно до закону, але й чітко вказано на базовий предмет діяльності таких судів — спори, що виникають у сфері публічно-правових відносин. І найголовніше, що такі суди запроваджуються та діють з метою захисту прав, свобод та законних інтересів особи. Безперечно, це не може означати те, що інші суди можуть діяти без спрямування на таку телеологічну доміную.

Але підкреслювання такої мети у межах діяльності саме адміністративних судів може свідчити про особливу візію адміністративного судочинства у контексті побудови України як демократичної, соціальної та правової держави, яка має відповідні механізми відповідальності перед людиною за свою діяльність.

При цьому слід також звернути увагу і на те, що у частині п'ятій статті 125 Конституції України чітко вказано на захист не лише прав, але і свобод та законних інтересів (про їх особливості було вказано у Розділі 1 цього дисертаційного дослідження).

Безперечно, якщо покласти в основу класифікації способів захисту поділ способів у залежності від їхньої спрямованості на захист та поновлення відповідно прав чи свобод, або законних інтересів, то такий підхід буде мати лише теоретичне значення.

Це пов'язано з тим, що виділити якісь конкретні способи захисту, що будуть спрямовані на захист окремо прав, окремо свобод чи окремо законних інтересів не можна. Разом із

тим, на цьому аспекті все ж слід зупинитися та провести розмежування прав, свобод та законних інтересів як об'єктів захисту, аналізуючи посягання на які обираються ті чи інші способи захисту.

Тим більше не випадково, як уже зазначалось, червоною ниткою у КАС України проходить юридична конструкція, яка об'єднує вищезазначені категорії (частина перша, пункт 8 частини другої статті 2, пункт 8, 11 частини першої статті 4, стаття 5, стаття 6, частина друга статті 9, частина друга статті 11, статті 13-14, частина п'ята статті 21, частина шоста статті 47 та багато ін.).

Крім того, на практиці, безперечно існують ситуації, коли йдеться про захист тільки прав (наприклад, права на інформацію, або тільки свобод (свобода об'єднання у політичні партії, або тільки законних інтересів (приміром, законний інтерес на отримання військово-службовцем житла, що більше відповідає його потребам та інтересам).

У контексті класифікації способів захисту слід покласти такий критерій як захист якої групи прав і свобод здійснюється шляхом застосування відповідних способів захисту. Такий підхід є важливим з огляду не лише на те, щоб отримати додаткову інформацію про специфіку самих способів захисту, але й щоб сформулювати більш глибоке розуміння таких категорій як адміністративне судочинство, адміністративна справа, публічно правовий спір (пункти 1, 2 та 5 частини першої статті 4 КАС України).

Аналізуючи систему захисту порушених прав, яка прямо закріплена у законі (частина друга статті 245 КАС України) слід вказати на те, що є ті способи, які за своїм призначенням та юридичною природою спрямовані на поновлення та захист саме політичних прав, а є ті, що можуть застосовуватися судом із метою захисту всіх прав і свобод (особистих, політичних, соціальних, економічних, культурних, екологічних).

Так, зокрема, способи захисту, передбачені пунктами 7, 8, 8-1 частини другої статті 245 КАС України, які полягають у тимчасовій забороні (зупинені) окремих видів чи усієї діяльності об'єднання громадян, примусовому розпуску (ліквідації) об'єднання громадян, забороні політичної партії та передачі майна, коштів та інших активів політичної партії, її обласних, міських, районних організацій, первинних осередків та інших структурних утворень у власність держави, спрямовані на захист передусім політичних прав. Такий висновок може знайти підтвердження як у законо-

давстві про громадські об'єднання загалом, так і безпосередньо про політичні партії.

Адже, без сталого конституційного ладу, без незалежності такі права громадяни України реалізувати не зможуть. Отже, якщо громадська організація посягає на конституційний лад та незалежність, у тому числі й на рівні закликів, то вона, таким чином, посягає і на реалізацію вищезазначених політичних прав.

Що стосується таких справ як справи за зверненням суб'єкта владних повноважень, то Д. М. Лук'янець пише, що тут дійсно зачіпаються права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, але у таких справах предметом адміністративного позову є звернення суб'єкта владних повноважень щодо застосування адміністративним судом певних обмежуючих чи обтяжуючих заходів до фізичних чи юридичних осіб [6, с. 74]. Саме тому, можна говорити про те, що адміністративний суд, застосовуючи такий спосіб захисту як тимчасова заборона (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян чи примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання громадян, у тому числі й громадської організації, таким чином, захищає порушені політичні права і свободи.

Разом із тим, громадське об'єднання може бути заборонено адміністративним судом за позовом уповноваженого органу з питань реєстрації у разі утворення та діяльності громадської організації, програмні цілі або дії яких спрямовані на підрив національної безпеки, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення. У такому випадку йдеться про порушення не лише політичних прав, але й прав і свобод, що належать до інших груп (особисті, соціальні, культурні, економічні, екологічні).

Так, наприклад, підриваючи національну безпеку, пропагуючи війну і насильство громадське об'єднання посягає на національні інтереси, під якими пункт 9 частини першої статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» [3] розуміє життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян.

У такому випадку громадське об'єднання, зокрема, порушує право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції) та ін.

У свою чергу, розпалюючи міжетнічну, расову, релігійну ворожнечу, посягаючи на права і свободи людини, здоров'я населення, громадське об'єднання сприяє порушенню широкого спектру прав і свобод, зокрема, таких як невід'ємне право на життя (стаття 27), право на повагу до особистої гідності (стаття 28), право на свободу та особисту недоторканність (стаття 29), право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (стаття 49) та багато ін. Вочевидь, у цьому випадку йдеться про посягання на права, що належать до особистих та соціальних. Хоча цими групами посягання може і не обмежуватися.

У межах класифікації способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві слід також брати до уваги такий критерій як вид органів публічної влади щодо нормативно-правових актів чи індивідуальних актів, а також дій чи бездіяльності ставиться питання про їх протиправний характер. Таким чином можна говорити про поділ способів захисту порушеного права за таким критерієм як вид органів публічної влади.

На підставі такого критерію можна виділити такі способи захисту порушених прав як:

1) визнання протиправним та скасування нормативного чи індивідуального акта органу державної влади, визнання його дій чи бездіяльності як протиправних, встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) органу державної влади;

2) визнання протиправним та скасування нормативного чи індивідуального акта органу місцевого самоврядування, визнання його дій чи бездіяльності як протиправних, встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) органу державної влади, а також

3) визнання протиправним та скасування нормативного чи індивідуального акта органу влади Автономної Республіки Крим, визнання його дій чи бездіяльності як протиправних, встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) органу державної влади.

Наступним критерієм класифікації способів захисту порушених прав в адміністративному судочинстві є поділ способів за суб'єктом владних повноважень щодо дій якого ставиться питання про визнання протиправними та зобов'язання утриматися від учинення певних дій.

Відповідно до пункту 7 частини першої статті 4 КАС України, під суб'єктом владних повноважень розуміється орган державної влади (у тому числі без статусу юридичної

особи), орган місцевого самоврядування, орган військового управління, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг.

З цього приводу розуміємо, що способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві, які застосовуються щодо дій відповідних суб'єктів владних повноважень мають власну специфіку залежно від того чи іншого суб'єкта, що має суто практичне значення. Так, наприклад, коли йдеться про застосування такого способу захисту порушених прав як визнання дій органу військового управління протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій, то у такому випадку слід розуміти таке.

По-перше, специфіку військового законодавства як взаємопов'язану та упорядковану систему нормативно-правових актів України і чинних міжнародних договорів у сфері організації та функціонування сектору безпеки та оборони України.

По-друге, статус органів військового управління, адже під такими органами абзац вісімнадцятий статті 1 Закону України «Про оборону України» [1] розуміє Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями, утвореними відповідно до законів України, Генеральний штаб Збройних Сил України, інші штаби, управління, командування, постійні чи тимчасово утворені органи у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, призначені для виконання функцій з управління, в межах їх компетенції, військами (силами), з'єднаннями, військовими частинами, військовими навчальними закладами, установами та організаціями, які належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, а також територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, що забезпечують виконання законодавства з питань військового обов'язку і військової служби, мобілізаційної підготовки та мобілізації.

По-третє, особливості військово-службових правовідносин, які пов'язані з діяльністю органів військового управління, та які визначають специфіку їх дій, яку слід урахувати у межах розгляду адміністративної справи. Саме тому, з урахуванням викладеного є підстава для твердження про те, що критерій поділу способів захисту за суб'єктом владних повноважень має не лише теоретичне, але й

суто практичне значення. Оскільки способи захисту порушених прав, передбачених КАС України суттєвим чином стосуються актів, видання чи не видання яких може порушувати права, свободи та законні інтереси особи, то окремим критерієм їх поділу необхідно запровадити саме вид акту щодо якого ставиться питання про його протиправність.

При чому тут можна виділити цілу низку під критеріїв. У першу чергу, враховуючи конструкцію правових норм, зафіксованих у статтях 5 та 245 КАС України можна виділити такий критерій як нормативність. Зокрема, за цим критерієм способи захисту порушених прав можна поділити на спосіб захисту, що передбачає визнання протиправним та не чинним нормативно-правового акта чи окремих його положень та спосіб захисту, у межах якого ставиться питання про визнання протиправним та скасування індивідуального акта чи окремих його положень.

З цього приводу слід урахувати положення чинного законодавства щодо нормативних та індивідуальних актів. Наступним підкритерієм, який дозволяє виділити акти якого органу публічної влади визнаються протиправними, не чинними та скасовуються: органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим чи органів місцевого самоврядування.

У цьому випадку можна говорити і про те, які саме акти окремо органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим чи органів місцевого самоврядування визнаються протиправними чи скасовуються.

Так, наприклад, відповідно до статті 91 Конституції України, Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених цією Конституцією. У свою чергу, частина третя статті 106 Основного Закону України передбачає, що Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання (частина перша статті 117 Конституції України). Частиною першою статті 144 Основного Закону України встановлено, що органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Таким чином, законодавством передбачено розмаїття актів, які видаються органами

публічної влади та щодо яких у відповідних випадках може бути застосовано конкретні способи захисту порушених прав в адміністративному судочинстві. Належна науково-обґрунтована класифікація способів захисту

порушених прав в адміністративному судочинстві може виступати основою для розробки критеріїв застосування як тих способів захисту, що передбачено КАС України, так і тих, що Кодексом не передбачено.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9. Ст.106
2. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36. № 37. Ст.446
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. Ст.241
4. Домусчі С. Д. Класифікація способів захисту права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння. *Форум права*. 2011. № 1. С. 310–314.
5. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с.
6. Правова доктрина України : у 5 т. Харків : Право, 2013. Т. 3 : Доктрина приватного права України / Н. С. Кузнецова, С. О. Харитонов, Р. А. Майданик та ін. ; за заг. ред. Н. С. Кузнецової. 760 с.
7. Лук'янець Д.М. Сміслові колізії у новій редакції Кодексу адміністративного судочинства України. *Право України*. 2018. № 2. С. 71-83.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2025
Стаття рекомендована до друку 27.11.2025

Переглянуто 14.11.2025.
Опубліковано 30.12.2025

Z.O. TURUTIA

PhD Student of the Department of
State and Legal Disciplines School of Law

E-mail: turutia.z@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-0629-9860>

V.N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

CRITERIA FOR CLASSIFICATION OF METHODS OF PROTECTION OF VIOLATED RIGHTS IN ADMINISTRATIVE JUDICIAL PROCEEDINGS

ANNOTATION. *Introduction.* Methods of protection of violated rights in administrative proceedings are a holistic and effective system designed to be applied to various factual circumstances related to the violation of rights, freedoms and legitimate interests of a person. In this regard, each individual method of protection, both directly provided for by law and in itself, can be effective only in a specific situation caused by an existing violated right or legitimate interest in the public legal sphere. A mandatory condition for providing legal protection by an administrative court is the presence of a corresponding violation by a subject of power of the rights, freedoms or legitimate interests of a person at the time of his appeal to the court. The violation must be real, affect (relate) usually individually expressed rights or legitimate interests of the person who claims their violation.

Summary of the main results of the study. It has been proven that the methods of protecting violated rights in administrative proceedings, which are applied to the actions of the relevant subjects of power, have their own specifics depending on this or that subject, which has a purely practical significance. Therefore, when it comes to the application of such a method of protecting violated rights as recognizing the actions of a military management body as unlawful and the obligation to refrain from committing certain actions, then in this case the following should be understood. First of all, the specifics of military legislation as an interconnected and orderly system of regulatory legal acts of Ukraine and current international treaties in the field of organization and functioning of the security and defense sector of Ukraine. Secondly, the status of military management bodies, because such bodies are understood by paragraph 18 of Article 1 of the Law of Ukraine "On the Defense of Ukraine" as the Ministry of Defense of Ukraine, other central executive bodies that manage military formations formed in accordance with the laws of Ukraine, the General Staff of the Armed Forces of Ukraine, other headquarters, departments, commands, permanent or temporarily established bodies in the Armed Forces of Ukraine and other military formations, designated to perform functions of management, within their competence, of troops (forces), formations, military units, military educational institutions, institutions and organizations that fall within the scope of management of central executive bodies, as well as territorial recruitment and social support centers that ensure the implementation of legislation on military duty and military service, mobilization training and mobilization. Thirdly, the peculiarities of military-service legal relations, which are related to the activities of military management bodies, and which determine the specifics of their actions, which should be taken into account within the framework of the consideration of an administrative case. Accordingly, there is reason to assert that the criterion of dividing the methods of protection by the subject of power has not only theoretical, but also purely practical significance.

Conclusion. The legislation provides for a variety of acts issued by public authorities and to which, in appropriate cases, specific methods of protecting violated rights in administrative proceedings may be applied. A properly scientifically substantiated classification of methods of protecting violated rights in administrative proceedings may serve as the basis for developing criteria for applying both those methods of protection provided for by the Code of Administrative Offenses of Ukraine and those not provided for by the Code.

KEYWORDS: *administrative proceedings, administrative court, Code of Administrative Proceedings of Ukraine, other methods of protection of violated rights, analogy of the law, analogy of the law.*

REFERENCES

1. On the Defense of Ukraine: Law of Ukraine dated December 6, 1991 No. 1932-XII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1992. No. 9. Art. 106
2. Code of Administrative Procedure: Law of Ukraine dated July 6, 2005 No. 2747-IV. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2005. No. 35-36. No. 37. Art. 446
3. On the National Security of Ukraine: Law of Ukraine dated June 21, 2018 No. 2469-VIII. Bulletin of the Verkhovna Rada. 2018. No. 31. Art. 241
4. S. D. Domuschi. (2011). Classification of methods of protecting property rights from violations not related to deprivation of possession. *Forum of Law*. No. 1. P. 310–314 (in Ukrainian)
5. Alternative methods of resolving civil disputes under the legislation of Ukraine: a textbook / Verba-Sydor O. B., Vorobel U. B., Grabar N. M., Dutko A. O., Yurkevich Yu. M.; edited by O. B. Verba-Sydor. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 2021. 416 p. (in Ukrainian)
6. Legal doctrine of Ukraine: in 5 vols. Kh.: Law, 2013. Vol. 3: Doctrine of private law of Ukraine / N. S. Kuznetsova, E. O. Kharytonov, R. A. Maidanyk and others.; edited by N. S. Kuznetsova. 760 p. (in Ukrainian)
7. D. M. Lukyanets (2018). Semantic collisions in the new edition of the Code of Administrative Procedure of Ukraine. *Law of Ukraine*. No. 2. pp. 71-83. (in Ukrainian)

The article was received by the editors 12.10.2025
The article is recommended for printing 27.11.2025

The article was revised 14.11.2025
This article published 30.12.2025